

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Seks komedier

Citation: Holberg, Ludvig: "Seks komedier", i Holberg, Ludvig: *Seks komedier*, udg. af Jens Kr. Andersen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 560.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg14val-shoot-idm139796473521552/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Seks komedier

- ske ret, den kirkelige domstol. – *Den Rommersk Ræt*: rommerretten, se n.t.s. 119. – *in libros (...) paragnaphos*: lat.: i bøger, kapitler og paragraffer (afsnit). – *codicem (...) novellas*: lat.: betegnelser for forskellige dele af Rommerretten (bøjet i afhængighedsfald, fordi de er gensandsled i sætningen), se n.t.s. 119. – *mig iwidende*: uden at jeg har vidst det. – *allarmet*: oprørt. – *Lucifer*: Djævelen.
- 418 *have bedre klem*: være vægtigere og mere virkningsfuldt. – *den Spanske Maade*: påhittet kan være lånt i Regnards komedie *Les Filles errantes* (fr.: *De vildfjans/omstrefende piger*) fra 1690, «scene de commissaires», i den ital. skuesp. og dramatiker E. Gherardis af Holberg kendte samling af ital.-fr. komedier *Le Theatre Italien* (1691-1697), bd. III s. 31f i 1721-udg. – *compendieux*: kortfattet.
- 419 *forbandet Tøy*: spokers noget. – *Tvi*: lyd-ord, der angiver spytning.
- 420 *Parinthesis*: parentes. – *Claudatur Parenthesis*: lat.: parentesen slutes. – *tracteret*: behandlet. – *Contra-stevne*: stævne den stævrende for retten for at gøre modkrav gældende. – *Antestaminor*: lat.: du vil blive indkaldt som vidne; i det antikke Rom indstævnedes vidner med dette ord, idet man berørte deres øre. – *skyder (...) til*: fører som. – *driver (...) paa Døren*: smider ud.
- 421 *intet*: ikke. – *lidelig*: på skændig vis. – *Du skal ikke troe*: du kan ikke forestille dig.
- 422 *Um verzeihung (...) einzugehen*: ty.: om forladelse, nådige herre, at jeg tager mig den frihed at gå ind. – *Ich darfte (...) zu drnestig*: ty.: jeg turde ikke banke på, Deres Højvelbårenhed, thi det ville være alt for dristigt. – *Es ist mir (...) verichten habe*: ty.: det er blevet mig sagt, at herren skal have meget at forrette (bestille). – *Behüte Gott (...) Hochwohlgebohrenheit*: ty.-lat.: Gud bevare mig, velbårne herre, tværtimod, tværtimod, Deres Højvelbårenhed. – *Slig Titel (...) ikke*: Højvelbårenhed var tiltaletitel til personer af høj rang. – *Sie sagen (...) dass nicht*: ty.: sig ikke det, Deres Nåde, sig ikke det. – *Der Herr (...) studirter Man*: ty.: herren må ikke forivre sig, (men) betænke, at jeg er en studeret mand, en studeret mand.
- 423 *Bedencke doch (...) verstehe*: ty.: betænk dog, Deres Velbårenhed, at jeg forstår over 24 sprog. – *ligesaadan Kompen forngangen*: lignende kumpan (fyr) forleden. – *Es ist (...) Geburt*: ty.: men sådan er det ikke med mig; jeg vil ikke rose mig selv, men jeg er en dygtig mand og en adelsborger af fødsel. – *Patricius*: lat.: adelsborger, patricier; i antikkens Rom medlem af gl. rom. adel, senere i Europa blot medlem af fornem (adelig el. borgerlig) familie. – *Untertäniger (...) Fräulein*: ikke helt fejlfrit ty.: underdanige tjener, nådige frøken. – *Ich bitte (...) abgeleget habe*: ty.: jeg beder underdanigst om forladelse, at jeg ikke har gjort min opvartning før. – *Alle Menschen (...) Gnädige Fräulein?*: ty.-lat.: alle mennesker må indrømme mig, at jeg har

usedvanlige kundskaber. Deres Nåde kan let forstå, at en, der har studeret i Wittenberg (osv., se flg. note) foruden ved mange gymnasier. Jeg siger, Deres Nåde kan let forstå, at en, der har frekventeret så mange universiteter, må have usedvanlige kundskaber. Er det ikke sandt, nådige frøken? – *Wittenberg (...)* Zerpst: af de byer (og andre lokaliteter), Oldifax opregner, var på komediens tid kun Wittenberg, Helmstad (fejl for: Helmstedt), Prag, Leipzig, Rostock, Königsberg, Nürnberg, Heidelberg, Krakau (Kraków), Tübingen, Frankfurt an der Oder og Kiel universitetsbyer; Uri, Schweiz (vel fejl for: Schwyz) og Unterwalden er de ældste kantonen i Schweiz, uden universiteter; Grabenhagen (fejl for: Grubenhagen), Landau og Zerpst (fejl for: Zerbst) er tyske småbyer uden universitet; universitetet i Frankfurt am Main er fra 20. årh., og nogen Frankfurt an der Mose (vel fejl for: Mose) har aldrig eksisteret! Opregningen synes at bygge på fonetiske og geografiske associationer. – *Et*: kort for: et cetera, lat.: osv.

- 424 *Verzeihen sie mir (...)* *Arithmetica*: ty.-lat.: tilgiv mig, højvelbårne, dydige hr. patron (dvs. velynder)! Betænk, at jeg har holdt over 50 forelæsningsrækker både for snævre og for de snævrere kredse, i praktik, didaktik (dvs. pædagogik), taktik, homiletik (dvs. prædikelære), eksegesi (dvs. bibelfortolkning), etik (dvs. morallære), retorik (dvs. veltalenhed), oratorik (dvs. talekunst), metafysik (se n.t.s. 210), kiromanti (dvs. kunsten at spå ud fra håndfladens linjer), nekromanti (dvs. kunsten at spå ved at fremmane dødes ånder), logik (se n.t.s. 210), «talismanik» (vrvøleord, dannet i overensstemmelse med de omkringstående «videnskaber»; kunsten at bruge talismaner, dvs. amuletter, til magiske formål), retsvidenskab, «parasitik» (ny «vrvølevidenskab», kunsten at «nasses»), politologi, astronomi, geometri, aritmetik. – *Chronologica (...)* *Practica*: lat.: kronologi (dvs. lære om tidsfølge), horoskopi (dvs. stjernetydning), metoskopi (dvs. kunsten at aflæse en persons karakter el. skæbne af pandens el. ansigtets træk), fysik, både teoretisk og praktisk. – *Über institutiones (...)* *Wissenschaften*: ty.-lat.: om (forskellige navngivne dele af) romerretten, se n.t.s. 119), naturretten (se n.t.s. 270), borgerretten (el. titel på romerretten, se n.t.s. 119), stadsretten, lensretten, folkeretten, «den lille ret» (se flg. note) og lignende videnskaber. – *jus jusculum*: sammensat lat. ord af Oldifax' opfindelse, af jus: ret, lov + jusculum, der dels kan være diminutiv (angivende formindskelse) af jus (altså: »lille ret»), dels kan betyde: suppe! – *Ihro Gnaden (...)* *Kerl ich bin*: ty.: Deres Nåde må ikke forivres sig, jeg er kommet her i god hensigt for at tilbyde min ringe tjeneste, fordi jeg hører, at herren skal have meget at forrette. Når jeg først kommer til forretninger, vil De se, hvad for en karl jeg er. – *Landsmænd*: her: tyskere.